

Adršpašský loupežnický hrad

(aneb O sekyře ze skal)

Za starých časů se Dolní Adršpach skládal jen z několika chalup v hustém lese. Na hoře za vsí však stával pevný hrad Althaus, který byl prý jeden čas obýván loupežníky. V těch dobách se odehrála následující událost.

Za dlouhých zimních večerů se lidé z Dolního Adršpachu scházeli ke společným přástkám a při tom si zpívali písně a vyprávěli hrůzostrašné příběhy. Mezi přadleny chodila také Marie, dcera dřevorubce Herrmanna, která se všem strašidelným historkám jenom smála. Ostatní ji za to chtěli potrestat, a tak ji vyprovokovali ke zkoušce odvahy. Podle ní děvče muselo o půlnoci jít na loupežnický hrad a jako důkaz, že tam byla, přinést s sebou cokoliv, na co tam narazí.

Ve dvanáct hodin se děvče vydalo na cestu. Z osvětlených oken hradu už z dálky slyšela zpěv a hudbu. Najít tam cestu ale bylo horší. Všude se ji stavěly do cesty skály a rokliny, potmě se šlo vůbec špatně, a několikrát dokonce pomýšlela na návrat. Pak ale úplně náhodou narazila na skrytou pěšinku, která ji dovedla až na nádvoří hradu. Měla veliké štěstí, když přišla blíže, uviděla mezi dvěma stromy viset na šňůře vyprané prádlo. Rychle strhla ubrousek z rezného plátna, který visel nejbliže, a spěchala pryč. Při tom neúmyslně koplá nohou do kamene, který se uvolnil a s rachotem se kutálel dolů po stráni.

Loupežníci ten hluk uslyšeli a jeden z nich se sekyrou v ruce pospíchal za dívkou. Ta utíkala jako smyslů zbavená až bez dechu vpadla do chalupy, kde na ni čekali ostatní. Právě když vklouzávala do dveří, loupežník po ní svou sekyru hodil. Naštěstí se netrefil, sekyra zasáhla jen dveře a zůstala vězet ve veřejích tak hluboko, že ji ani nešlo vytáhnout.

Dívka sice ve zkoušce obstála, z úleku však těžce onemocněla a po několika dnech zemřela. Starodávnou sekyru prý dlouho chovali ve vesnici jako památku a její zkamenělou podobu lze vidět v Adršpašských skalách. Také hrad vzal dávno za své, do dnešních časů jsou v místech, kde stával, vidět už jen zbytky studny, sklepa a kleneb, a hlavní zajímavá skalní brána.

Vysvětlivky

- Pověst praví, že na hoře za vsí stával hrad Althaus (z němčiny alt = starý, haus = dům). Z dob císaře pána se německý název částečně dochoval i do doby dnešní, neboť vrch (hora), na které stával Adršpašský hrad, se dnes nazývá Starozámecký vrch (681 m n/m). Má se za to, že hrad byl na tomto skalním vrchu postaven kolem roku 1330 na příkaz krále Jana Lucemburského. V roce 1355 pak hrad zařadil král Karel IV. do návrhu celozemského zákoníku Majestas Carolina, který nakonec ale nebyl schválen, neboť se král bál pútek se šlechtou, která byla proti návrhu. Kromě hradu Adršpašského byl do návrhu zákoníku také zařazen i sousední hrad ze skal Teplických, Střmen. V letech 1354 - 1359 měl hrad v držení Hanuš z Adršpachu, a poté vladkové ze Skalice (kteří také vlastnili sousední hrad Střmen). Od nich jej roku 1363 koupil Hynek z Náchoda. Další zmínka o hradu pak pochází z roku 1427, kdy hrad koupil Hynek z Dubé, příznivec krále Zikmunda. Pak ale přišla doba husitská a husité ve zdejším kraji obsadili všechny hrady, včetně toho Adršpašského, odkud

podnikali výpady do Slezska. Po bitvě u Lipan, tedy po roce 1434, kde dostali husité na frak, se pak Zikmund spojil s katolickými Slezany, kteří měli na husity pífkou, a s jejich pomocí husity na Broumovsku rozprášil, včetně těch na hradech Střmen a Adršpach. Na Adršpašský hrad roku 1447 přitáhla slezská knížata z Vratislavi a Svidnice, spolu s lužickým Šestiměstím, a hrad rozbořila. Poté již nebyl ani jeden ze skalních hradů znovu obnoven, tedy ani ten Adršpašský. Hrad byl původně dvou-jádrový. Větší jižní jádro mělo palác s předhradím a skalními výchozy. Menší východní jádro mělo obytnou věž a bylo odděleno příkopem. Okolo hradu byly násypy a dvojité valy. Zbytek hradu byl chráněn pískovcovými skalními věžemi a masivy. Dnes zbylo z hradu jen několik zdí, sklepů, viditelné drážky a kapsy pro uložení trámů a zbytek brány. Na vrcholku hradu je vyhlídka se zábradlím s krásným výhledem na Křížový vrch, přední linii Adršpašských skal a část Broumovska.

- 1 - Dolní Adršpach (část obce)
- 2 - Adršpašský hrad na Starozámeckém vrchu
- 3 - brána na menším nádvoří

- Pověst praví, že lidé (přadleny) se scházeli k přástkám. Při přástkách se obvykle scházely ženy z vesnice v jedné chalupě, v níž se topilo a svítilo. Aby se při předení lnu, nebo při draní peří nenudily, vyprávěly si příběhy, historky, pohádky a pověsti, dávaly si hádanky, ale taky pomlouvaly sousedy a sousedky nebo zpívaly. Samozřejmě nechybělo ani jídlo a pití, které hostitelka připravila. Protože bylo ve vytopené chalupě útulno, sedávali na přástkách také muži, kteří jedli, pili, hráli kostky nebo karty. Mládež přásky využívala k zábavám, hrám a zejména bližšímu seznamování. Podle dochovaných zpráv bývaly přásky veselé a rozpustilé a ne moc mravné. Vrchnosti a církvi se bujaré

přástky nezamlouvaly obzvláště v adventním čase, kdy lidé měli rozjímat a modlit se. Od 16. do poloviny 19. století dokonce panoval zákaz pořádání přástek pod trestem pokuty nebo bití.

- Starodávnou sekyru prý dlouho chovali ve vesnici jako památku a její zkamenělou podobu lze vidět v Adršpašských skalách, toliko pověst. Kam se poděla ona skutečná sekera ze dveří, to si myslím, že nikdo dnes už neví. Pravdou ale je, že ve skalách skutečně existuje jeden skalní útvar, který se jmenuje a podobá sekeře. Skalní sekera se ovšem nenachází ve skalách Adršpašských, nýbrž v sousedních skalách Teplických.

Adršpašský hrad

nahoře vlevo: Brána
na malé nádvoří

nahoře vpravo: Věže na
velkém nádvoří

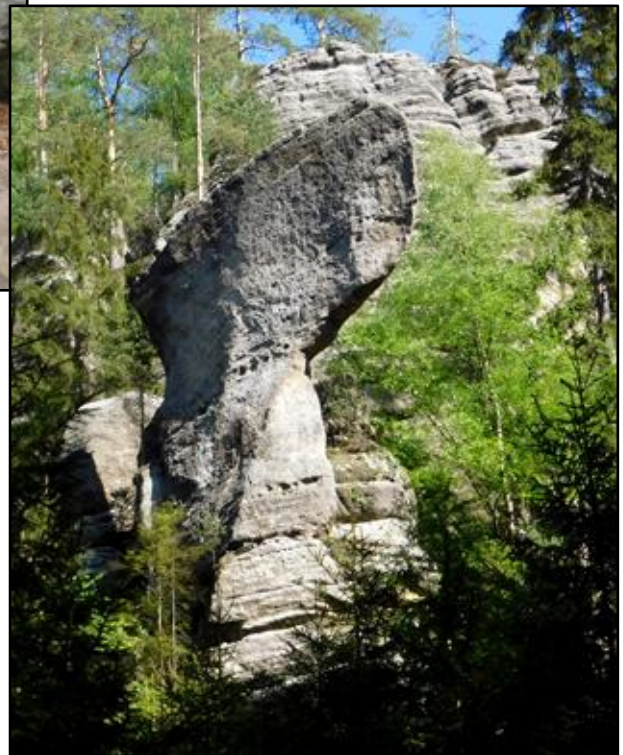
vpravo dole: Pohled
z vyhlídky na část skal
Adršpašských

nahoře a vlevo: Skalní plošina
s vyhlídkou a zábradlím

dole: Sekera v Teplických skalách

Milan Škoda (17. 11. 2022)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie

fotografie: Milan Škoda